

Утвърдил: .....

Декан

Дата .....

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ “СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ”

Факултет: Философски

Специалност: (код и наименование)

Ф	Ф	С	0	4	0	1	1	3
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Социология

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

И	3	3	4
---	---	---	---

КРИТИЧЕСКАТА СОЦИОЛОГИЯ НА ПИЕР БУРДИЙО

Преподавател: Проф. Л. Деянова

Асистент: Гл. ас. М. Христов

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	30
	Семинарни упражнения	30
Обща аудиторна заетост		60
Извънаудиторна заетост	Реферат	10
	Курсов учебен проект	40
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	40
Обща извънаудиторна заетост		90
ОБЩА ЗАЕТОСТ		150
Кредити аудиторна заетост		2
Кредити извънаудиторна заетост		3
ОБЩО ЕКСТ		5

№	Формиране на оценката по дисциплината	% от оценката
1.	Участие в тематични дискусии в часовете	25%
2.	Текуша самостоятелна работа /контролно	25%
3.	Изпит	50%

Крайната оценка се формира на база на резултатите от: участие в дискусиите на семинарните занимания и лекциите (10%); колоквиум - две контролни работи в часовете за семинарна работа, като последното контролно е в края на семестъра (30%); писмен изпит (60%). Семинарните упражнения са задължителни.

За оценка „Отличен”	Задълбочено познаване на текстовете и на смисловите връзки между тях. Участие в обсъжданията по време на лекции и семинарни упражнения на базата на познаване на задължителните по съответната тема текстове, на техния контекст, на допълнителна литература. Добър избор на изследователски проблем на курсовата разработка – ясно дефиниран предмет, задачи и методи; Оригинален и аргументиран анализ. Получени не по-малко от 80 точки от колоквиума в края на семестъра.
---------------------	---

За оценка „Много добър”	Познаване на текстовете от задължителната литература и на техните контексти. Участие в обсъжданията по време на лекции и семинарни упражнения на базата на познаване на задължителните по съответната тема текстове и на допълнителна литература. Добър избор на изследователски проблем на курсовата разработка – ясно дефиниран предмет, задачи и методи; аргументиран анализ; Получени 70- 80 точки от колоквиума в края на семестъра.
За оценка „Добър”	Нередовно участие в обсъжданията по време на лекции и семинарни упражнения. Добро познаване на задължителните по съответната тема текстове. Получени между 60-70 точки от колоквиума.
За оценка „Среден”	Нередовно участие в обсъжданията по време на лекции и семинарни упражнения. Недостатъчно познаване на проблематиката на курса и на основни идеи в задължителните текстове. Получени под 60, но над 50 точки от колоквиума.

Бел.: Участието в работата на семинарните упражнения и лекциите се констатира чрез текущи писмени отговори на кратък въпрос от съдържанието на лекцията или на задължителния за семинарната работа текст.

Анотация на учебната дисциплина:

Курсът проследява така наречения „трети път” в социологията, който заявява Пиер Бурдийо – между „социалната физика” и „социалната феноменология”, между абстрактните „големи” теории на критикувания от Бурдийо „спекулативен разум” и лишените от теоретическа обоснованост емпирически изследвания, фетишизиращи „фактите”. Опитваме се чрез това преосмисляне на класическото наследство да представим възможен отговор на въпроса, който задава Бурдийо – как са възможни социалните науки във времето когато доминира неолибералната утопия за пазара и когато се предефинира ролята на университета и на социалното знание в гражданската общност (един позитивен отговор на тревогата на Бурдийо за „науката, която е в опасност и следователно става опасна”).

Затова разглеждайки „социология на социологията” на Бурдийо, обсъждаме полето на социалните науки, условията за институционализация на критическата рефлексия и нейните шансове днес в епохата на големия „институционален обрат” в „обществото на знанието”. Или казано с понятията на Бурдийо – разсъгласуването на обективните социални позиции (в „полето” на социалните науки, но то е свързано с другите „полета”) и представите за тези позиции, „разкоординирането” между света такъв какъвто е и какъвто ние мислим че трябва да бъде.

Представянето на основните понятия (като поле, хабитус, капитал, символно насилие и символна власт) и на проблемите на „социоанализата” на Пиер Бурдийо ще се центрира около изследванията му върху начина, по който се конструират и възпроизвеждат неравенствата – вкл. на равнището на «тялото» - и формите на “изключване” и нови модалности на социално страдание. Както и върху многобройните критики на тези изследвания и проблематичното им прилагане в емпиричните изследвания върху обществото на рисковата модерност.

Друг основен фокус на курса е разбирането на логиката на политическото поле, неговите кодификации, ритуали, модалности на символно насилие, власт. Ще се интересуваме: от символна ефикасност и перформативна сила на политическия дискурс; от механизмите за запазване и трансформация на правилата, по които бива формулиран този „рядък” дискурс; от неговите институционални и структурни условия за възможност; от хабитуса, който прави възможно производството на политическото говорене; от полето, което поражда този хабитус и на свой ред непрестанно е пораждано от него; от съвсем реалната фикция на политическото предствителство като производител на социална и политическа действителност, върху която впоследствие политическите лидери и функционери въздействат, борейки се по този начин за позиции в политическото поле; от особените отношения, които самото политическо поле (в лицето на различни негови агенти) задейства с други полета като, например, журналистическото и научното. С тази последна тема ще се завърнем там, от където наченахме това кръгообразно движение, старейки се по този начин да илюстрираме

системността на критическата социология на Пиер Бурдийо.

Предварителни изисквания:

Курсът може да бъде посещаван от студенти от трети и четвърти курс с оценка над много добър 4.50 /среден успех/.

Очаквани резултати:

Разбиране на теоретическите залози на една критическа социология на настоящето (социология на новите социални неравенства и на радикалните трансформации на автономните научно и политическо поле), както и на възможностите теорията да бъде обяснителен модел – вкл. с аргументираните критики срещу него - на късномоделните социални кризи и граждански движения.

Учебно съдържание

№	Тема:	Хорариум
1	„Социология на социологията” на Пиер Бурдийо. Социологията като социална критика. Критика и експертно знание.	2 ч. л. + 2 ч. упр.
2	Социологията на Бурдийо „между социалната физика и феноменологията”. Как е възможен „третият път” в социологията?	2 ч. л. + 2 ч. упр.
3.	Теорията за хабитуса. Хабитус и поле. От правилото към стратегиите	2 ч. л. + 2 ч. упр.
4.	Практическият усет и „онтологическото съучастничество”.	2 ч. л. + 2 ч. упр.
4.	Социално пространство и символна власт. Различие, символни борби, символно насилие	2 ч. л. + 2 ч. упр.
5	Поле, социални мрежи и капитали. Теорията за полето, класите и възпроизводството на неравенствата. „Оттеглянето на държавата”, нови неравенства и социално страдание. Социална държава и наказателна държава.	4 ч. л. + 4 ч. упр.
6	Социология на тялото като дисциплина. Господстваща култура и инкорпориране на структурите на господство. Политики на тялото и възпроизводство.Телесни диспозиции и стратегии на съпротива	4 ч. л. + 4 ч. упр.
7	Социология на генезиса на държавата. Курсът в Колеж дьо Франс 1989- 1992. Полето на властта и политическото поле. Генезис и структура на бюрократичното поле. Неолибералният ред и метаморфозите на бюрокрацията.	3 ч. л. + 3 ч. упр.
8	Държавата и монополът върху символното насилие. Ритуалите на институцията. Бурдийовистката социология на политическия дискурс. Перформативната сила на политическия дискурс.	4 ч. л. + 4 ч. упр.
9	„Народът”, политическото представителство и призракът на популизма. Критика на „общественото мнение”.	4 ч. л. + 4 ч. упр.
10	Критика на теоретическия разум и социология на производството на социологическо знание. Схоластическата гледна точка. „Сериозна игра”, „епистемическа докса”, „епистемоцентризм”. Принцип на несъответствие между теория и практика Социално реситуиране на социологическото знание. Научен дискурс и политически	3 ч. л. + 3 ч. упр.

Конспект за изпит

Изпитът е писмен, по темите от програмата. На получилите над много добра оценка на контролната работа се дава възможност за завършване чрез курсов проект, предварително публично представен.

Библиография

Основна:

- Бурдийо, П. 1993. *Казани неща*, Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, С. („Кодификацията”, „Социално пространство и символна власт”, „Кодификацията”, „Ориентири”, „От правилото към стратегиите”, „Обективизиране на обективизиращия субект”, „Употребите на ‘народ’”, „Делегирането и политическия фетишизъм”).
- Бурдийо, П. 1997. *Практическият разум*. Критика и хуманизъм, С. (Духовете на държавата „Схоластичната гледна точка”).

- Бурдийо, П. 2004. „Общественото мнение не съществува”, В: Лиляна Деянова (съст.), *Социологията като шанс (христоматия)*, Изток-Запад, С.
- Бурдийо, П. 2005. *Практическият усет*, Фигура, С. („Увод”; гл. 1, „Да се обективира обективирането”; гл. 2, Въображаемата антропология на субективизма”; гл. 3, „Структури, хабитус, практики”; гл. 4, Вярата и тялото”; гл. 5, „Логиката на практиката”; гл. 7, „Символният капитал”; гл. 8, „Начините на господство”; гл. 9, „Обективността на субективното”).
- Бурдийо, П. 2008. *Размишления по Паскал*. Панорама плюс, С. (гл. 1, „Критика на схоластическия разум”; гл. 2, „Три форми на схоластическата грешка”; гл. 3, „Историческите основи на разума”; гл. 4, „Познанието чрез тялото”).
- Бурдийо, П. *Мъжкото господство*, ЛИК, С. (гл. 1, „Един увеличен образ”; гл. 2, „Анамнезата на скритите постоянни величини”).
- Бурдийо, П., Л. Вакан. 1993. *Въведение в рефлексивната антропология*. Критика и хуманизъм, С. (гл. 1, пар. 1, „Социологията като социоанализа”; гл. 1, пар. 5, „За една Realpolitik на разума”; гл. 1, пар. 4, „Символното насилие”; гл. 1, пар. 6, „Обективирание на обективирания субект”; гл. 2, пар. 5, „Включено обективирание”).
- Бурдийо, П. 2000. Социалният капитал. Предварителни бележки – Социологически проблеми, 2000, с.69-71
- Вакан, Л. 2004. *Затворите на нищетата*, ИК, ЛИК
- Деянов, Д. 1997: "Публичността като залог на рефлексивната социология". В: Бурдийо, П. *Практическият разум*. Критика и хуманизъм. София
- Маринова, Св. 2012. "Рефлексивната социология като вложение в борбите на научното поле" в: Критика и хуманизъм, бр 38
- Bourdieu, P. 2012. *Sur l'Etat. Cours au Collège de France*. Paris : Raisons d'Agir, Seuil
- Допълнителна:**
- Bourdieu, P. 1976. "Le champs scientifique". In : Actes de la recherche en sciences sociales. Vol. 2, No : 2-3, juin.
- Bourdieu, P. 1991. *Language and Symbolic Power*. Polity Press. Cambridge.
- Bourdieu, P. 2001. *Science de la science et réflexivité*. Raisons d'agir. Paris.
- Bourdieu, P. 2002. *Questions de sociologie*. Minuit. Paris.
- Bourdieu, P. 2003. "Marcel Mauss aujourd'hui". In: *Sociologie et sociétés*, Vol. XXXVI.2.
- Le Bréton, D. 1991. *Anthropologie du corps et modernité*. PUF.
- Годелие, М. 2001. *Тяло, родство, власт*. Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, С. (ч. 2, гл. 3, „Тяло, родство и власт при Баруйя”)
- Калхун, К. 2003. „Хабитус, поле и капитал”, В: Калхун, К. *Критическа социална теория*, Критика и хуманизъм, С.
- Деянов, Д. 2005. „Бурдийо: онтологическото съучастничество като проблем пред рефлексивната социология”, *Социологически проблеми* № 3-4
- Деянов, Д. 1997. „Публичността като залог на рефлексивната социология”, В: П. Бурдийо, *Практическият разум*, Критика и хуманизъм, С.
- Деянов, Д. 2001. *Увод в логиката и методологията на хуманитарните науки. Хуманитаристиката след смъртта на човека*. ПУ „Паисий Хилендарски”.
- Деянова, Л. 2009. „Императивността на настоящето и проблемът за наследството (Бурдийо, Латур и алтернативната социология на Тард)”, В: сп. *Социологически проблеми*, 1-2.
- Деянова, Л., Д. Деянов. 1993. „'Казаните неща' и недоизказаното”, В: Бурдийо, П. *Казани неща*, Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, С.
- Латур, Б. 2009. Ре-асамблиране на социалното, ИК Изток-Запад / Увод/
- Фуко, М. 1997. „Властовите отношения минават през телата”, В: М. Фуко, *Власт (антология)*. Критика и хуманизъм, С.
- Фуко, М. 1998. *Надзор и наказание*. Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, С.
- Якимова, М. 2008. „Бавното време на теоретическия разум”, В: сп. *Социологически проблеми*, 1-2.
- Wacquant, L. 1995. "Pugs at work: Bodily Capital and Bodily Labour among Professional Boxers". In: *Body and Society*, 1/65

Дата: 5 март 2013 г.

Съставители: Проф. Л. Деянова/
Гл. ас. М. Христов